

Zdenka Novović¹**Ivana Ignjatović****Andrea Dujmović****Ivana Novakov**Odsek za psihologiju,
Filozofski fakultet,
Univerzitet u Novom Sadu**INVENTAR SUPRESIJE MISLI-BELI
MEDVED: VALIDACIJA SRPSKOG
PREVODA²**

U radu su proveravane psihometrijske karakteristike srpskog prevoda Inventara supresije – Beli medved Wegnera i Zanakosa (Wegner & Zanakos, 1994) na uzorku od 279 ispitanika, prosečne starosti 20.12 godina. Konfirmativnom faktorskom analizom nije podržana jedinstvena dimenzija u osnovi svih 15 stavki inventara, a najadekvatnije pokazatelje podesnosti pokazala je kratka verzija sa šest ajtema koji se odnose na intruzije, supresiju i distrakciju. Nema značajne razlike u psihometrijskim karakteristikama između cele skale i šestoajtemske verzije. Unutrašnja konzistentnost obe skale je dobra. Obe verzije umereno koreliraju sa simptomima anksioznih poremećaja i depresije, kao i sa merama opšte vulnerabilnosti za različite poremećaje (Negativnim afektivitetom, Psihološkom nefleksibilnošću, dimenzijama ličnosti teorije osetljivosti na potkrepljenje) i sa merom teorijski srodnog konstrukta – Skalom ruminacija. Na osnovu obe verzije Inventara supresije – Beli medved razlikuju se osobe koje su tokom života imale generalizovani anksiozni poremećaj ili veliku depresivnu epizodu od onih koje nisu. Oba inventara poseduju i inkrementalnu validnost jer značajno doprinose objašnjenju simptoma depresije i generalizovanog anksioznog poremećaja kada se kontroliše doprinos Negativnog afektiviteta. Istraživanje ukazuje na dobre psihometrijske karakteristike proveravanog instrumenta, kako u celini tako i u skraćenom obliku.

Adresa autora: zdenov@
ff.uns.ac.rsPrimljeno: 13. 05. 2014.
Primljena korekcija: 30. 07.
2014.
Prihvaćeno za štampu: 13.
08. 2014.**Ključne reči:** Inventar supresije – Beli medved, pouzdanost, validnost, konfirmativna faktorska analiza

² Rad je nastao u okviru projekta „Nasledni, sredinski i psihološki činioci mentalnog zdravlja” koji finansira Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije (broj ON179006). Standardizaciju Inventara supresije na srpskom jeziku finansijski je pomogao i Pokrajinski sekretarijat za nauku i tehnološki razvoj Vojvodine u okviru projekta br. 114 – 451–1647/2011–01.

Suzbijanje misli u savremenim teorijama i istraživanjima

Verovatno je svako od nas tokom života imao priliku da iskusi trenutke u kojima je pozeleo da ne misli o nečemu, recimo o nekom događaju koji je predstavljao bolno iskustvo, o situaciji u kojoj smo osetili tugu, strah, stid ili neku drugu neprijatnu emociju. Tendenciju ljudi da izbegavaju neprijatne mentalne sadržaje opisao je još Freud (1915), formulišući ovu pojavu kao mehanizam odbrane koji je nazvao potiskivanje (represija) – proces koji se odvija na nesvesnom nivou i ima ulogu da spreči prodiranje averzivnih sadržaja u svest. Međutim, uspesi u pronalaženju empirijskih dokaza u prilog pretpostavci da se radi o potpuno automatskom i nesvesnom mehanizmu odbrane bili su skromni (Holmes, 1990; McNally, 2003).

U okviru istraživanja mentalne kontrole, nezavisna linija izučavanja počela je da se kreće u drugom pravcu, ka ispitivanju supresije ili suzbijanja, mehanizma koji podrazumeva svesno, aktivno i voljno izbegavanje neželjenih mentalnih sadržaja (Rassin, Merckelbach, & Muris, 2000). Supresija misli je najčešći vid mentalne kontrole koja, međutim, može biti kontraproduktivna, a što se dešava kada se ona hronično koristi za regulisanje raspoloženja. Prve, sada već klasične studije koje su se bavile ovim fenomenom (npr. Wegner, Schneider, Carter, & White, 1987), poznate su kao eksperimenti sa zadatkom „belog medveda”. Ispitanici su imali instrukciju da se tokom pet minuta trude da ne misle na belog medveda, a ukoliko se to ipak dogodi, trebalo je da signaliziraju pomoću zvona. Rezultati su pokazali da postoji paradoksalan efekat supresije misli, odnosno, svesni napori da se ne misli o određenom sadržaju zapravo dovode do povećane učestalosti javljanja neželjene misli. Pojačano javljanje misli tokom pokušaja supresije zove se efekat inicijalnog pojačanja (eng. *Initial Enhancement Effect*), dok je pojačano nadolaženje misli koje smo prethodno pokušavali da suzbijemo nazvan efektom naknadnog pojačanja (eng. *Rebound Effect*) (Wegner et al., 1987). Wegner (1994) je paradoksalne efekte supresije pokušao da objasni Teorijom ironičnog procesa, prema kojoj mentalna kontrola podrazumeva dva mehanizma: namerni, svesni proces, kojim se traže misli koje bi zamenile neželjene mentalne sadržaje, i ironični, automatski, kontrolišući sistem, zadužen za traženje negativnih mentalnih sadržaja koji signaliziraju neuspeh supresije. Konstantno odvrćanje od neprijatnih misli iziskuje ulaganje velikog napora i zahteva znatno angažovanje kognitivnih resursa. Kada su kognitivni potencijali osiromašeni, oslabljena je i snaga napora, te prevagu odnosi automatski sistem. Teorija ironičnog procesa poslužila je kao model za razumevanje različitih psihopatoloških fenomena koje karakterišu intruzije – perzistirajuće, rekurentno prodiranje neželjenih i uznemiravajućih misli u svest, kao i ulaganje napora da se one izbegnu.

Osim teorije ironičnog procesa, postoje još dva shvatanja o mehanizmu odgovornom za (ne)uspeh u supresiji. Jedno od tumačenja ističe značaj motivacije da se suzbiju neželjene misli (Magee, Harden, & Teachman, 2012). Na taj način

objašnjava se rezultat da supresija misli s vremenom slabi, odnosno da je u početku prilično uspešna, te da se intruzije javljaju kasnije, kako i motivacija za njihovim suzbijanjem slabi (Abramowitz, Tolin, & Street, 2001). Ova hipoteza predviđa da osobe sa simptomima različitih poremećaja nisu jednako motivisane za supresiju, te se kod njih može očekivati različit uspeh u supresiji. Tako, osobe sa simptomima opsesivno-kompulzivnog poremećaja (OKP) i posttraumatskog poremećaja (PTSP) su veoma motivisane da suzbiju neprijatne misli koje im se nameću. Sa druge strane, depresivni i anksiozni pacijenti, jedni zbog opšteg motivacionog deficita, a drugi zbog „negovanja” brige kao mehanizma izbegavanja (Borkovec, Alcaine, & Behar, 2004), predstavljaju suprotan ekstrem po svojoj (ne)motivisanosti da neprijatne, samoporažavajuće ili zastrašujuće misli suzbiju.

Drugo shvatanje pridaje važnost metakognicijama o neuspešnoj supresiji misli. Po ovom shvatanju, intruzije same po sebi nisu nužno problem, problem stvara način na koji osoba interpretira takve misli (Abramowitz et al., 2001; Magee & Teachman, 2007). Magee i Teachman (Magee & Teachman, 2007), na primer, nalaze da se samo kod osoba koje negativno objašnjavaju intruzivne misli one vraćaju sa pojačanom učestalošću i praćene su neprijatnim osećanjima.

Mnogi autori pokušali su da inkorporiraju koncept supresije u svoje teorije pojedinačnih poremećaja. Tako se supresija misli smatra važnim činiocem u nastanku i održavanju anksioznih poremećaja (Ehlers & Clark, 2000), depresije (Wenzlaff & Luxton, 2003), OKP (Salkovskis, 1996), poremećaja ishrane (Polivy & Herman, 2002), PTSP-a i akutnog stresnog poremećaja (Ehlers & Steil, 1995; Harvey & Bryant, 1998). Istraživanja su pokazala da osobe sa simptomima ili dijagnozom pomenutih poremećaja zaista imaju povišenu sklonost ka supresiji, što za posledicu ima paradoksalno pojačan prodor maladaptivnih kognicija, odnosno manju uspešnost u otklanjanju negativnih sadržaja iz svesti, mada veličina efekta nije uvek bila velika (Magee et al., 2012).

Merenje suzbijanja misli

Najpoznatiji instrument kojim je operacionalizovan koncept supresije dobio je naziv po pomenutom eksperimentu – Beli medved (White Bear Suppression Inventory – WBSI: Wegner & Zanakos, 1994). Autori su pošli od pretpostavke da postoje individualne razlike u generalnoj tendenciji ka supresiji misli koja se u svakodnevnom životu manifestuje u različitim situacijama i sa različitim sadržajima. S obzirom na to da se supresija misli pokazala povezanom sa raznim poremećajima, instrument bi trebalo da bude veoma koristan u identifikaciji vulnerabilnih osoba koje pokazuju sklonost ka hroničnoj supresiji.

Prema našem uvidu, originalna engleska verzija instrumenta prevedena je i validirana na holandskom (Muris, Merckelbach, & Horselenberg, 1996; Rassin, 2003; Spinhoven & Van der Does, 1999; Vincken, Meesters, Engelhard, & Schouten,

2012), nemačkom (Höping & de Jong-Meyer, 2003), španskom (Fernandez-Berrocal, Extremera, & Ramos, 2004; Luciano et al., 2006), francuskom (Schmidt et al., 2009) i turskom (Altin & Gençöz, 2009) govornom području.

Psihometrijske karakteristike Inventara supresije – Beli medved

U brojnim istraživanjima psihometrijskih karakteristika, instrument je pokazao zadovoljavajuću pouzdanost, koeficijent interne konzistencije se kretao od .85 (Vincken et al., 2012) do .91 (Spinhoven & Van der Does, 1999).

Inicijalno jednofaktorsko rešenje (Wegner & Zanakos, 1994) potvrđeno je više puta i to u studijama koje su koristile analizu glavnih komponenti (Altin & Gençöz, 2009; Muris et al., 1996; Rafnsson & Smári, 2001; Spinhoven & Van der Does, 1999; Vincken et al., 2012), kao i u studiji koja je bazirana na teoriji odgovora na stavke odn. IRT (Palm & Strong, 2007). Korišćenjem analize glavnih komponenti i konfirmativne faktorske analize, došlo se i do dvofaktorskih rešenja u kojima su identifikovane dimenzije Neželjenih intruzivnih misli i Supresije misli (Höping & de Jong-Meyer, 2003), odnosno Intruzije i Supresije (Rassin, 2003; Schmidt et al., 2009), a postoje studije koje govore u prilog postojanja i trećeg faktora pod nazivom Samodistrakcija (Blumberg, 2000; Luciano et al., 2006), kao i neke koje ukazuju na to da se instrumentom, pored Intruzija, mere i Pokušaji supresije i Uspešna supresija (Rassin, 2003).

U nekim od istraživanja (Rafnsson & Smári, 2001; Spinhoven & Van der Does, 1999), na osnovu samog sadržaja, ali ne i statističkim postupcima, izdvojeno je pet ajtema koji se eksplicitno odnose na tendenciju ka supresiji, a ne i na tendenciju ka doživljavanju neželjenih negativnih misli – intruzija. Ustanovljeno je da ta skraćena verzija ima slične psihometrijske karakteristike kao i originalna.

Što se tiče provere konkurentne valjanosti, pozitivne korelacije su ostvarene između WBSI i mera anksioznosti (Altin & Gençöz, 2009; Fernandez-Berrocal et al., 2004; Höping & de Jong-Meyer, 2003; Muris et al., 1996; Schmidt et al., 2009; Wegner & Zanakos, 1994), depresivnosti (Altin & Gençöz, 2009; Fernandez-Berrocal et al., 2004; Höping & de Jong-Meyer, 2003; Luciano et al., 2006; Muris et al., 1996; Palm & Strong, 2007; Schmidt et al., 2009; Wegner & Zanakos, 1994), OKP (Altin & Gençöz, 2009; Höping & de Jong-Meyer, 2003; Luciano et al., 2006; Muris et al., 1996; Rafnsson & Smári, 2001; Wegner & Zanakos, 1994), generalne psihopatologije (Spinhoven & Van der Does, 1999), disocijacije – somatoformne i psihičke (Spinhoven & Van der Does, 1999), intruzivnih misli (Muris et al., 1996), brige (Luciano et al., 2006; Muris et al., 1996; Palm & Strong, 2007), emocionalnog izbegavanja (Palm & Strong, 2007) i neuroticizma (Muris et al., 1996), dok je negativna korelacija ostvarena sa merom zadovoljstva životom (Fernandez-Berrocal et al., 2004).

Najčešće, veza između supresije i psihopatoloških simptoma i fenomena

dobijena je na studentskom uzorku, ali postoje i istraživanja koja su uključila grupe anksioznih pacijenata i pacijenata sa afektivnim poremećajima (Spinhoven & Van der Does, 1999), pacijente sa dijagnozom OKP, PTSP, paničnim poremećajem, specifičnom fobijom, distimijom, bulimijom, somatizacionim poremećajem i poremećajem ličnosti (Rassin, 2003), a u jednom od novijih istraživanja uzorak su činili deca i adolescenti starosti od 8 do 18 godina (Vincken et al., 2012).

Kada su ispitivane polne razlike u skorovima na WBSI, u slučajevima gde su potvrđene, pokazalo se da osobe ženskog pola imaju veću tendenciju ka supresiji neželjenih misli (Blumberg, 2000; Fernandez-Berrocal et al., 2004; Rassin, 2003; Spinhoven & Van der Does, 1999; Wegner & Zanakos, 1994), dok su u istraživanju u kojem je izolovana dimenzija Uspešna supresija, osobe muškog pola bili uspešniji „supresori” (Rassin, 2003).

Cilj rada

Cilj istraživanja bio je da se provere psihometrijske karakteristike srpskog prevoda Inventara supresije – Beli medved (ISBM) – da se ispita pouzdanost, konstrukt, konkurentna i inkrementalna validnost ovog inventara. Provera konstrukt validnosti trebalo bi da podrži ili ospori rezultate autora inventara (Wegner & Zanakos, 1994), prema kojima je WBSI jednodimenzionalna mera. Konkurentnu validnost instrument bi pokazao kroz značajne korelacije sa merama simptoma različitih poremećaja za koje se pretpostavlja da im doprinosi hronična supresija misli (Najmi & Wegner, 2009). Takođe, kao činilac razvoja različitih poremećaja, očekuje se da instrument koji meri supresiju misli bude u vezi sa drugim, pogotovo opštim faktorima vulnerabilnosti, kakvi su povišen negativni afektivitet (Kotov, 2006) ili preosetljivi sistemi bihevioralne aktivacije, inhibicije i borbe/bežanja/blokiranja proistekli iz teorije osetljivosti na potkrepljenje (Gray & McNaughton, 2003). U konkurentne mere uvrstili smo dimenzije Upitnika osetljivosti na potkrepljenje, jer se u nekim istraživanjima sugerise da postoji veza između sistema osetljivosti na potkrepljenje i indikatora mentalne kontrole i regulacije (npr. Leen-Feldner, Zvolensky, Feldner, & Lejuez, 2004). Inventar supresije bi zatim trebalo da bude sposoban da razlikuje osobe koje su u istoriji imale neke od poremećaja sa kojima se supresija misli dovodi u vezu, kao što je npr. depresija ili GAD, pošto se smatra da je supresija misli način (privremene) dezaktivacije depresivne kognitivne šeme, te bi se očekivalo da karakteriše osobe u remisiji (Wenzlaff & Bates, 1998). U najtešnjoj vezi sa pojmom supresije su ruminacije, koje su ishod neuspele supresije, odnosno, efekta naknadnog pojačanja (Erber & Wegner, 1996). Takođe, supresija misli bi trebalo da doprinosi predikciji simptoma poremećaja i to nezavisno i povrh doprinosa od strane nekog opšteg faktora vulnerabilnosti kakav je npr. negativan afektivitet. Na ovaj način instrument bi pokazao inkrementalnu validnost i nesvodivost na poznate konstrukte opšte

vulnerabilnosti za mentalne poremećaje. Muris i saradnici su, koliko nam je poznato, jedini ukazali na jedinstveni doprinos supresije misli predikciji depresivnosti kada se kontroliše neuroticizam i anksioznost (Muris et al. 1996).

Metod

Uzorak i postupak

Za proveru pouzdanosti i konstrukt validnosti ISBM-a istraživanje je sprovedeno na uzorku studenata osnovnih studija Novosadskog univerziteta, ukupno 339 ispitanika, od toga 48 osoba muškog pola (14.2%) i 279 osoba ženskog pola (82.3%), prosečne starosti 20.12 godina ($SD = 1.86$), a njih 12 se nije izjasnilo po pitanju ovih demografskih varijabli. Za proveru diskriminativne sposobnosti instrumenta podaci su dobijeni na poduzorku od 153, odnosno 171 ispitanika, izračunavanje inkrementalne validnosti izvršeno je na 183 ispitanika, dok je konkurentna validnost u odnosu na simptome poremećaja proveravana na 100 ispitanika.³

Instrumenti

Inventar supresije – Beli medved – ISBM (White Bear Suppression Inventory – WBSI: Wegner & Zanakos, 1994). ISBM predstavlja meru sklonosti ka supresiji, suzbijanju neželjenih misli. Sadrži 15 ajtema sa petostepenom skalom Likertovog tipa za odgovaranje. Cronbachov koeficijent pouzdanosti originalne verzije bio je .89, a instrument je pokazao i zadovoljavajuću test-retest stabilnost, .80 (Wegner & Zanakos, 1994). Inventar je preveden na srpski jezik na Odseku za psihologiju u Novom Sadu, da bi ga na engleski ponovo preveo profesionalni prevodilac. Konačna srpska verzija upitnika je potom usvojena na osnovu konsenzusa.

Upitnik za skrining psihijatrijskih dijagnoza (Psychiatric Diagnostic Screening Questionnaire – PDSQ: Zimmerman, 2002). Ovaj upitnik namenjen je za procenu prisustva simptoma depresivnosti (21 stavka), OKP (7 stavki), agorafobije (11 stavki), paničnog poremećaja (8 stavki) i generalizovanog anksioznog poremećaja – GAP (10 stavki). Format odgovora je dihotoman: *da/ne*. Upitnik je konstruisan na osnovu kriterijuma poremećaja prema DSM-IV-TR (American Psychiatric Association, 2003). U ovom istraživanju korišćeni su samo skorovi na skalama, a ne i dihotomna ocena o tome da li ispitanik zadovoljava kriterijume za poremećaj. Skorovi su potom normalizovani zbog zakrivljenosti distribucije. U našem istraživanju koeficijenti pouzdanosti, po modelu interne

³ Uzorak je prikupljen u okviru obimnije longitudinalne studije u kojoj su u različitim fazama istraživanja zadavane različite baterije testova. Osipanje uzorka je dovelo do toga da su poduzorci različite veličine popunili različit broj upitnika.

konzistentnosti, bili su zadovoljavajući i kretali su se od .75 za subskalu OKP do .86 za subskalu Depresivnost.

Skala depresivnosti, anksioznosti i stresa (Depression Anxiety Stress Scale – DASS-21: Lovibond & Lovibond, 1995). Skala sadrži ukupno 21 ajtem, po sedam za svaku subskalu: Depresivnost, Anksioznost i Stres. Odgovori su ponuđeni na Likertovoj četvorostepenoj skali. U našem istraživanju, Cronbachovi koeficijenti pouzdanosti bili su zadovoljavajući, od .79 za subskalu Anksioznost do .86 za subskalu Stres.

Srpski inventar afekta baziran na PANAS (SIAB-PANAS: Mihić, Novović, Čolović & Smederevac, in press). Ovaj inventar predstavlja prevod i adaptaciju instrumenta PANAS (Watson, Clark, & Tellegen, 1988), namenjenog za procenu afekta. U pitanju je kratka verzija inventara koja sadrži po 10 stavki za procenu Pozitivnog (PA) i Negativnog afekta (NA). Ispitanici su imali zadatak da na petostepenoj skali Likertovog tipa procene kako se generalno, tj. najčešće osećaju. U ovom istraživanju korišćena je NA subskala. Cronbachov koeficijent pouzdanosti ove subskale bila je zadovoljavajuća, .80.

Upitnik prihvatanja i akcije (Acceptance and Action Questionnaire – AAQ-II: Bond et al., 2011). AAQ-II jemera psihološke nefleksibilnosti/izbegavanja unutrašnjih iskustava (misli, osećanja, sećanja i telesnih senzacija). Sadrži 10 ajtemana koje se odgovara pomoću sedmostepene skale Likertovog tipa. U našem istraživanju, koeficijent pouzdanosti po modelu interne konzistentnosti bio je dobar, .84.

Upitnik ruminativnog stila mišljenja (Ruminative Thought Style Questionnaire – RTS: Brinker & Dozois, 2009). RTS se sastoji od 20 stavki i meri globalni stil ruminativnog mišljenja. Step en slaganja sa tvrdnjama izražava se na sedmostepenoj skali Likertovog tipa. Cronbachov koeficijent pouzdanosti u ovom istraživanju bio je visok, .94.

Upitnik za procenu osetljivosti na potkrepljenje – UOP (Smederevac, Mitrović, Čolović, & Nikolašević, 2014). UOP sadrži 29 ajtema na koje odgovara uz pomoć četvorostepene skale Likertovog tipa. Upitnikom su operacionalizovane dimenzije revidiranog Grayevog modela ličnosti (Gray & McNaughton, 2003): Sistem bihevioralne inhibicije – BIS (7 ajtema), Sistem bihevioralne aktivacije – BAS (6 ajtema) i Borba/Bežanje/Blokiranje sistem – BBBS (prvi podsistem 6 ajtema, ostala dva po 5 ajtema). Pouzdanost subskala, izražena Cronbachovim koeficijentom pouzdanosti, bila je zadovoljavajuća i kretala se od .73 za BAS do .83 za Borbu.

Upitnik o životnoj istoriji poremećaja. Ovaj upitnik konstruisan je za potrebe istraživanja na Odseku za psihologiju u Novom Sadu. Ispitanici su izveštavali odgovaranjem sa *da* ili *ne* na pitanja o simptomima depresivne epizode i GAP prema DSM-IV-TR (American Psychiatric Association, 2003) tokom života do pre šest meseci. Na osnovu prisustva i trajanja simptoma koji zadovoljavaju

kriterijume, ispitanici su razvrstavani u podgrupe onih koji su imali ili nisu ova dva poremećaja u toku života.

Rezultati

Deskriptivni podaci

Prosečan skor za celokupni uzorak (Tabela 1) najbližnji je skoru iz istraživanja Murisa i saradnika (Muris et al., 1996) na holandskom uzorku, 44.5 ($SD = 15.3$), i značajno je niži ($p < .001$) od onog koji su Wegner i Zanakos (Wegner & Zanakos, 1994) izneli u svom članku u kome su originalno predstavili upitnik ($AS = 51.3$; $SD = 8.5$). Nema značajne razlike u prosečnom skoru između polova, $t(325) = .75$, $p = .45$.

Tabela 1

Deskriptivni pokazatelji ISBM na studentskom uzorku

	<i>N</i>	<i>Min.</i>	<i>Maks.</i>	<i>AS</i>	<i>SD</i>	<i>Skjunis</i>	<i>Kurtozis</i>
Ukupni studentski uzorak	339	15	74	44.84	12.70	-0.18	-0.59
Osobe muškog pola	48	15	66	43.75	11.38	-0.54	0.13
Osobe ženskog pola	279	15	74	45.23	12.96	-0.16	-0.66

Konstruk validnost

Eksplorativna faktorska analiza prostora merenja ISBM. Kako bi se ispitala latentna struktura prostora merenja ISBM, sprovedena je eksplorativna faktorska analiza (EFA). Faktori su ekstrahovani metodom Glavnih osa i postavljeni u Oblimin rotaciju. Iako su ukupno tri komponente imale karakteristične korene veće od 1 (Tabela 2), prema procentu objašnjene varijanse, na osnovu Scree kriterijuma i na osnovu paralelne analize, prva komponenta se pokazala dominantnom a jednofaktorsko rešenje kao najprihvatljivije. Ovaj faktor objašnjava 46.67% ukupne varijanse.

Tabela 2

Karakteristični koreni i procenat objašnjene varijanse

	Karakteristični koren	Procenat varijanse	Kumulativni procenat	Karakteristični koren
1	6.97	46.47	46.67	6.54
2	1.21	8.06	54.53	0.73
3	1.06	7.10	61.63	0.57

Faktorska opterećenja kretala su se od .32 do .79. Sadržaj ajtema i faktorska opterećenja prikazani su u Tabeli 3.

Tabela 3

Ajtemi ISBM sa faktorskim opterećenjima

Ajtem	Faktorska opterećenja
6.Volela/o bih da mogu da prestanem da mislim o određenim stvarima.	.79
13.Javljam mi se misli koje pokušavam da izbegnem.	.79
12.Često radim stvari da bih skrenula/o pažnju sa svojih misli.	.76
3.Javljam mi se misli koje ne mogu da zaustavim.	.75
10.Postoje stvari o kojima pokušavam da ne mislim.	.75
4.U mislima mi se javljaju slike koje ne mogu da izbrišem.	.73
14.O mnogim svojim mislima nikome ne govorim.	.69
9.Postoje misli koje mi stalno padaju na pamet.	.66
15.Ponekad radim neke stvari samo da bih sprečila/o razmišljanje o nekim stvarima.	.62
11.Ponekad stvarno poželim da mogu da prestanem da razmišljam.	.61
7.Ponekad moje misli teku toliko brzo da bih volela/o da mogu da ih zaustavim.	.59
5.Moje misli se najčešće vraćaju na jednu ideju.	.58
2.Ponekad se pitam zašto imam misli koje imam.	.56
1.Postoje stvari o kojima više volim da ne mislim.	.44
8.Uvek se trudim da ne mislim o problemima.	.32

Napomena. Ajtemi koji su ispisani zдебљanim slovima ušli su u skraćenu verziju skale; sledi objašnjenje u nastavku teksta.

Konfirmativna faktorska analiza ISBM. Konfirmativnom faktorskom analizom (KFA), koristeći metod maksimalne verodostojnosti, testirali smo nekoliko rešenja koja se u literaturi nude kao najprihvatljivija. Pošli smo od jednofaktorskog, sa svim ajtemima upitnika koje su predložili sami autori (Wegner & Zanakos, 1994), a podržavano je najčešće analizom glavnih komponenti na stranim prevodima instrumenta (Muris et al., 1996; Rafnsson & Smári, 2001; Spinhoven & Van der Does, 1999). Ovo rešenje sugerise i naša EFA. Proverili smo i šestojtemsko rešenje koje se pokazalo najadekvatnijim u jednom od novijih istraživanja (Palm & Strong, 2007), na osnovu KFA. Kao što se vidi u Tabeli 4, oba jednofaktorska rešenja nisu podržana pokazateljima saglasnosti (fita), te smo proverili dva dvofaktorska rešenja koja su predložili holandski autori na osnovu analize sadržaja ajtema (Muris et al., 1996; Spinhoven & van der Dos, 1999). Ni ova rešenja ne zadovoljavaju kriterijume adekvatnosti, kao ni trofaktorsko

koje je predložio Blumberg (Blumberg, 2000). Na kraju smo, na osnovu analize rezultata procene parametara u okviru KFA, visine faktorskih opterećenja u EFA i analize total-ajtem i inter-ajtem korelacija nad našim podacima, došli do skraćene jednofaktorske verzije od svega 6 ajtema (Tabela 3, ajtemi sa zadebljanim slovima) koja je imala najadekvatnije pokazatelje, mada ne i savršene (prema Hu & Bentler, 1998). Većina pokazatelja adekvatnosti ovog modela je zadovoljavajuća, jedino je koren prosečne kvadrirane greške aproksimacije na marginama značajnosti.

Tabela 4

Indikatori saglasnosti (fita) za 6 modela proveravanih pomoću KFA

Broj faktora i izvor	Broj ajtema	NC	CFI	RMSEA	SRMR
1 Wegner & Zanakos, 1994.	15	4.68	.86	.11 [.10 - .12]	.06
1 Palm & Strong, 2007.	6	7.08	.94	.12 [.09 - .15]	.04
1 Ovo istraživanje	6	3.94	.97	.09 [.07 - .13]	.03
2 Muris et al., 1996.	5(I) + 10(S)	4.19	.87	.10 [.09 - .11]	.06
2 Spinhoven & Van der Does, 1999	10(I) + 5(S)	4.55	.86	.10 [.09 - .11]	.06
3 Blumberg, 2000.	8(I) + 4(S) + 3(D)	4.61	.86	.10 [.09 - .11]	.06

Napomena. NC = normalizovani χ^2 ($\chi^2/df \leq 3$ je preporučeno); CFI = komparativni indeks fita ($\geq .95$ ukazuje na dobar fit); RMSEA = koren prosečne kvadrirane greške aproksimacije ($\leq .05$ ukazuje na dobar fit, .08 na prihvatljiv, .10 na marginalan); SRMR = koren iz proseka kvadriranih standardizovanih reziduala (tumači se kao i RMSEA); I = Intruzija; S = Supresija; D = Distrakcija.

Pouzdanost

Pouzdanost cele skale po modelu interne konzistentnosti, merena Cronbachovim koeficijentom pouzdanosti, je visoka, .91. Reprerativnost stavki izražena KMO koeficijentom je takođe visoka, .92. Ajtem-total korelacije kreću se u rasponu od .30 do .73, a prosečna inter-ajtem korelacija je .41.

U daljim analizama, proveravano je i predloženo šestoajtemsko rešenje (ISBM-6), kako bi se videlo da li je skraćena skala takođe pouzdana i validna, te da li se može koristiti sa jednakim poverenjem kao i cela skala. Korelacija između ISBM i ISBM-6 je visoka, .95. Koeficijent pouzdanosti po modelu interne konzistentnosti za ISBM-6 iznosi .91, a reprerativnost stavki izražena KMO koeficijentom je .90. Prosečna inter-ajtem korelacija je .64, a ajtem-total korelacije kreću se u rasponu od .71 do .79. Prosečan skor na skraćenoj skali iznosi 17.27 ($SD = 6.02$), za muški pol 17.27 ($SD = 5.17$), odnosno za ženski 17.38 ($SD = 6.17$).

Konkurentna validnost

Korelacije sa simptomima poremećaja. O konkurentnoj validnosti ISBM i ISBM-6 govore najpre korelacije sa simptomima. Iz Tabele 5 vidimo da supresija misli, merena pomoću obe verzije inventara, zaista jeste povezana sa brojem simptoma različitih anksioznih poremećaja, naročito GAP, kao i sa simptomima depresije, prema DSM-IV-TR (American Psychiatric Association, 2003). Značajne i umerene korelacije dobijene su i sa dimenzijama Depresivnost, Anksioznost i Stres, a najniže sa simptomima OKP. Nema značajnih razlika u korelacijama ISBM nasuprot ISBM-6 sa simptomima poremećaja.

Tabela 5

Korelacije ISBM i ISBM-6 sa simptomima depresivnih i anksioznih poremećaja (N = 100)

Simptomatske mere	ISBM ceo test	ISBM 6 ajtema
PDSQ – simptomi depresije	.48	.48
PDSQ – simptomi OKP	.24	.24
PDSQ – simptomi agorafobije	.44	.44
PDSQ – simptomi paničnog poremećaja	.37	.35
PDSQ – simptomi socijalne fobije	.34	.35
PDSQ – simptomi GAP	.54	.58
DASS – Depresivnost	.50	.50
DASS – Anksioznost	.50	.48
DASS – Stres	.55	.55

Napomena. Sve korekacije su značajne na nivou $p < .01$.

Korelacije sa merama vulnerabilnosti. Konkurentna validnost ISBM i ISBM-6 proveravana je potom na osnovu korelacija sa opštim merama vulnerabilnosti za mentalne poremećaje (Tabela 6). U Tabeli 6 su na kraju date i korelacije sa merom ruminacija koja bi trebalo da je najdirektnije povezana sa supresijom misli, te je možemo smatrati konvergentnom merom.

Dobijene su značajne, niske do umerene, korelacije ISBM i ISBM-6 sa merama opšte vulnerabilnosti (Psihološkom nefleksibilnošću i NA). Interesantan rezultat je da se najviša korelacija dobila sa BIS-om (oko .50), konstruktom iz Grayeve reformulisane teorije osetljivosti na potkrepljenje (Gray & McNaughton, 2003), a značajna i nezanemarljiva je i veza sa Sistemom blokiranja. Pokazatelj konvergentne validnosti je značajna korelacija ISBM i ISBM-6 sa teorijski bliskim konstruktom ruminacija (oko .40).

Tabela 6

Korelacije ISBM i ISBM-6 sa merama vulnerabilnosti, osetljivosti na potkrepljenje i ruminacijama (N = 183)

Instrumenti i konstrukti		ISBM	ISBM-6
Opšta vulnerabilnost	AAQ – Psihološka	.40**	.41**
	nefleksibilnost		
Dimenzije osetljivosti na potkrepljenje	PANAS – NA	.33**	.32**
	BIS – bihevioralna	.50**	.50**
	inhibicija		
	BAS – bihevioralna	-.03	-.05
	aktivacija		
	BBBS – Bežanje	.19*	.14*
Konvergentne mere	BBBS – Blokiranje	.38**	.35**
	BBBS – Borba	.06	.08
	RTS – Ruminacije	.38**	.41**

* $p < .05$. ** $p < .01$.

Sposobnost instrumenta da diskriminiše osobe sa i bez istorije poremećaja

ISBM se pokazao diskriminativnim sredstvom razlikovanja osoba koje su imale istoriju depresije u prošlosti od onih koje nisu. Njih 31 od 153, koliko ih je odgovorilo na pitanja u vezi sa simptomima u prošlosti, zadovoljavalo je kriterijume za veliku depresivnu epizodu tokom života. Značajne razlike u prosečnom rezultatu ispitanika sa i bez istorije depresije dobijene su kako za ISBM-6, $AS_{sa} = 20.39$, $AS_{bez} = 16.80$; $t(182) = 2.93$, $p < .01$, tako i za ISBM u celini, $AS_{sa} = 50.03$, $AS_{bez} = 43.80$; $t(182) = 2.44$, $p < .01$. Slični rezultati dobijeni su i u pogledu diskriminacije osoba sa i bez istorije GAP. Od 171 ispitanika koji su odgovorili na pitanja u vezi sa simptomima GAP u prošlosti, 13 je zadovoljavalo kriterijume za poremećaj. Razlike u prosečnim skorovima osoba sa i bez navedenog poremećaja, kako na ISBM tako i na ISBM-6, pokazale su se visoko značajnim: za ISBM $AS_{sa} = 57.15$, $AS_{bez} = 43.91$; $t(182) = 3.61$, $p < .001$; za ISBM-6 $AS_{sa} = 22.77$, $AS_{bez} = 17.00$; $t(182) = 3.24$, $p < .001$.

Inkrementalna validnost

U cilju provere inkrementalne validnosti, hijerarhijskom regresionom analizom ispitan je nezavisni doprinos inventara supresije misli predikciji simptoma poremećaja povrh onog koji ima NA kao opšta predispozicija za mentalne poremećaje. Utvrđeno je da ISBM u celini značajno doprinosi predikciji simptoma depresije ($\beta = .45$) i značajno objašnjava dodatnih 18% varijanse simptoma nakon što se parcijalizuje efekat NA, čiji samostalni doprinos predikciji iznosi svega 8%

od ukupnih 26% ($\beta = .28$). Potpuno isti rezultati dobijeni su i za ISBM-6.

Supresija misli je još bolji prediktor simptoma GAP ($\beta = .46$ za ISBM; $\beta = .51$ za ISBM-6), te objašnjava dodatnih 19% varijanse u dužoj verziji, odnosno 23% u skraćenoj, kada se u regresionu analizu unese u drugom koraku, nakon NA koji samostalno objašnjava 16% varijanse i neznatno je slabiji prediktor simptoma ($\beta = .40$).

Diskusija

Cilj rada bio je da se provere psihometrijske karakteristike Inventara supresije Wegnera i Zanakosa (Wegner & Zanakos, 1994), namenjenog za merenje nametanja neželjenih misli i sklonosti da se one otklone iz svesti. Srpski prevod ovog, do sada već često prevedenog, korišćenog i proveravanog instrumenta na drugim govornim područjima, pokazao je zadovoljavajuće psihometrijske karakteristike i upotrebljivost u istraživačkim, a eventualno i kliničkim uslovima.

Bitno odstupanje od psihometrijskih karakteristika, o kojima izveštavaju tvorci instrumenta (Wegner & Zanakos, 1994), javlja se u pogledu njegove konstrukt validnosti. Naime, autori sugerišu da se u osnovi svih 15 stavki instrumenta nalazi jedna dimenzija, što podržavaju naši rezultati EFA, ali ne i KFA. Primenom poslednje navedene metode, najprihvatljivijim rešenjem pokazala se kratka, šestoajtemska verzija testa, ISBM-6. Sa sličnim problemima suočavali su se i drugi autori. Ne samo da nisu potvrdili jednodimenzionalnost upitnika sa svih 15 ajtema, nego su se međusobna razmimoilaženja javljala i u pogledu sadržaja dobijanih višefaktorskih ili kraćih jednofaktorskih rešenja (Blumberg, 2000; Höping & de Jong-Meyer, 2003; Luciano et al., 2006; Rassin, 2003; Schmidt et al., 2009).

Interesantno je da se u našoj kratkoj verziji skale, ISBM-6, nisu izdvojile stavke sa sadržajem koji bi odgovarao nekom od faktora koje su strani autori izdvajali u svojim analizama, a koji bi bili indikativni za neke od procesa u vezi sa supresijom: intruzije nasuprot supresiji (Höping & de Jong-Meyer, 2003; Rassin, 2003; Schmidt et al., 2009), samodistrakcija (Blumberg, 2000; Luciano et al., 2006) ili pokušaji supresije i uspešna supresija (Rassin, 2003). ISBM-6 sadrži kombinaciju nametanja, pokušaja zaustavljanja, distrakcije i izbegavanja neželjenih misli. Teorijske implikacije podatka o jednofaktorskoj strukturi skale i neodvojivosti intruzija od supresije i drugih oblika izbegavanja nije zanemarljiv. Ovakav rezultat se može uklopiti u teoriju ironičnih procesa (Wegner, 1994). Prema ovoj teoriji, mentalna kontrola se odvija kroz paralelno delovanje automatskog prepoznavanja neželjenih sadržaja i voljnih nastojanja da se oni otklone iz svesti kroz distrakciju ili druge oblike izbegavanja. Horowitzovo (Horowitz, 1976) objašnjenje pojave intruzija kod osoba koje su doživele traumu takođe pretpostavlja jedinstvo procesa izbegavanja i nametanja intruzivnih kognicija i emocija, jer se ova dva stanja smenjuju pri normalnoj obradi iskustava, da bi pod dejstvom stresa njihova

ravnoteža bila poremećena u korist intruzija.

Pošto je skala u celini podržana kroz EFA, a skraćena verzija kroz KFA, proveravali smo psihometrijske karakteristike obe verzije instrumenta. Različiti indikatori pouzdanosti kraće verzije su ili jednaki ili čak bolji u odnosu na ceo inventar, uprkos malom broju ajtema.

Konkurentna validnost ISBM i ISBM-6 podržana je značajnim korelacijama sa simptomatskim merama. Prema teorijskim postavkama većeg broja autora, hronična supresija misli je osnov za održavanje i pogoršanje različitih poremećaja, a u nekim slučajevima je i deo kauzalnog lanca koji vodi razvoju simptoma (pregled Najmi & Wegner, 2009). Veza sa simptomima se objašnjava time što naglašena sklonost ka supresiji predstavlja trajno kognitivno opterećenje za osobu, a paradoksalno, vodi čestom prodoru neželjenih misli i emocija stvarajući uznemirenost. Obe verzije instrumenta postigle su jednake ili približno jednake korelacije sa simptomima sugerišući da nema značajne razlike ni u validnosti između dužeg i kraćeg oblika skale.

Najvišu povezanost, umerenu po intenzitetu, skale postižu sa simptomima depresivnosti i anksioznosti, i to, bilo sa simptomima koji su kriterijumi za veliku depresivnu epizodu i GAP (subskale PDSQ-a), bilo sa onima koji čine kontinuirane mere depresivnosti i anksioznosti (subdimenzije upitnika DASS-21). Veze supresije i depresivnih/disforičnih simptoma su intenzivno izučavane i nalazi ukazuju na dvosmernu kauzalnost između njih. Depresivne misli su te koje osoba pokušava supresijom da otkloni iz svesti, tako da depresivnost vodi supresiji. Zbog toga supresija misli često maskira depresivnu vulnerabilnost kod osoba koje nisu bile klinički depresivne (Wenzlaff & Bates, 1998). Sa druge strane, supresija depresivnih misli vodi kognitivnom iscrpljivanju i lakšem prodoru ovakvih misli, pa tako i simptomima depresije i disforije (Wenzlaff, Wegner, & Roper, 1988).

Kada su u pitanju anksiozni poremećaji, istraživanja su se najviše bavila supresijom kod OKP, PTSP i GAP. Autori prilično ujednačeno nalaze da su osobe sa GAP motivisane da suzbiju svoje averzivne misli i predstave, što je u skladu sa našim rezultatima, ali su rezultati u pogledu efekata supresije – pojačanog javljanja suzbijenih misli – kontradiktorni (npr. Behar, Vescio, & Borkovec, 2005; McLean & Broomfield, 2007). Otuda je još uvek otvoreno pitanje inicijalnog i *rebound* efekta kod osoba sa GAP.

Najnižu korelaciju, mada značajnu, ISBM i ISBM-6 su ostvarili sa simptomima OKP. Ovo je na prvi pogled iznenađujuć rezultat jer je reč o simptomima koji se manifestuju kao nametljive misli, koje osobu uznemiravaju i kojih pokušava da se oslobodi, odnosno suzbije. Razlog za rezultat koji smo dobili može biti naš neklinički uzorak i nizak varijabilitet skorova na skali simptoma OKP. Takođe, ajtemi upitnika koji smo koristili za merenje simptoma OKP više se odnose na kompulzije nego opsesije. Kompulzije se smatraju odbranom od opsesija i što su one razvijenije, osoba je slobodnija od opsesija (Veale, 2004). Moguće je da u tom slučaju

osoba manje ima potrebu za supresijom neprijatnih misli, jer su one proređene zahvaljujući razvijenom sistemu odbrane od njih. Wegner i Zanakos (Wegner & Zanakos, 1994) su prilikom validacije WBSI pretpostavili jaču vezu supresije sa opsesijama nego sa kompulzijama i takođe dobili neubedljive korelacije sa nekim oblicima kompulzija.

Budući da se hronična supresija misli smatra vulnerabilnošću za razvoj ili komplikovanje različitih poremećaja, konkurentna validnost ISBM i ISBM-6 proverena je i na osnovu njihovih korelacija sa drugim merama vulnerabilnosti. Ponovo nema razlike u korelacijama ISBM i ISBM-6 sa validacionim merama. Kao predstavnike opšte vulnerabilnosti za sve poremećaje odabrali smo mere NA i psihološke nefleksibilnosti. Poslednji konstrukt pokazao je najviše zajedničkog varijabiliteta sa supresijom, a korelacija dostiže umeren intenzitet. Ovaj rezultat ne iznenađuje zbog konceptualne bliskosti psihološke nefleksibilnosti, kao generalne sklonosti ka izbegavanju negativnih unutrašnjih iskustava, i supresije, kao specifičnog vida izbegavanja, prvenstveno kognitivnih sadržaja, odnosno, supresija misli se smatra jednim od indikatora psihološke nefleksibilnosti i iskustvenog izbegavanja (Bond et al., 2011). Značajna, mada nešto slabija veza, dobijena je između supresije i NA u skladu sa postavkama da hronična supresija misli vodi pojačanim intruzijama i povećava distres (Najmi & Wegner, 2009), ali možemo očekivati i da osobe koje su podložnije negativnim emocijama češće pribegavaju raznim odbrambenim načinima kako bi ih se oslobodile, pa tako i supresiji.

Zanimljive rezultate smo dobili kada smo povezali supresiju sa sistemima osetljivosti na potkrepljenje, konceptima iz Grayeve reformulisane teorije osetljivosti na potkrepljenje (Gray & McNaughton, 2003), za koje se veruje da su u osnovi niza poremećaja (Johnson, Turner, & Iwata, 2003). Naime, najviša korelacija od svih mera vulnerabilnosti, koje smo koristili za validaciju, je sa BIS-om, a značajne, mada nižeg intenziteta, su i veze sa Bežanjem i Blokiranjem. Pošto je i supresija misli takođe povezana sa nizom poremećaja, očekivalo bi se da je povezana sa svim sistemima osetljivosti na potkrepljenje. Prema dobijenim nalazima, međutim, ISBM i ISBM-6 povezani su samo sasistemima koji su u osnovi inhibicije i izbegavajućeg ponašanja (BIS, Bežanje i Blokiranje), što bi se moglo shvatiti kao doprinos tezi da je hronična supresija misli strategija izbegavanja iskustava (Bond et al., 2011), koju obezbeđuju biološki sistemi zaštite od (unutrašnjih) pretnji. Takođe, moguće je da dobijeni sklop rezultata odražava činjenicu da su senzitivniji BIS, Bežanje i Blokiranje, a isto tako i supresija misli pre u vezi sa internalizirajućim, a pojačan BAS sa eksternalizirajućim poremećajima (Larsen & Augustine, 2008).

U vezi sa konkurentnom validnošću ISBM i ISBM-6, potrebno je prokomentarisati i relaciju sa ruminacijama. Sklonost ka ruminacijama bi se mogla posmatrati kao konvergentni konstrukt, jer se ruminacije smatraju posledicom neuspele supresije ili prekomerne supresije i efekta naknadnog pojačanja (eng.

rebound effect) (Erber & Wegner, 1996). Prema nekim autorima, ruminacije su verovatnije uzrok supresije jer su po svojoj prirodi neprijatne i ometaju kognitivno funkcionisanje te osoba teži da ih suzbije (Martin & Tesser, 1996). Supresija misli i ruminacije su se zaista pokazale značajno povezanim u ovom istraživanju, čime je i konvergentna validnost ISBM i ISBM-6 podržana.

Obe verzije skale su prema dobijenim rezultatima pokazale sposobnost diskriminacije osoba sa istorijom depresivnog poremećaja i one bez poremećaja u prošlosti, kao i osobe sa i bez istorije GAP. Povišena sklonost ka supresiji kod osoba koje su imale poremećaje u prošlosti sugeriše da hronična supresija misli može biti i vulnerabilnost ili *trait marker* koji pogoduje otpočinjanju poremećaja, a i „ožiljak“ (eng. *scar*) koji nakon izlaska iz poremećaja ostaje kao potencijalni činilac nove epizode ili relapsa. Na ovo su autori Inventara supresije takođe ukazivali (Wegner & Zanakos, 1994). Naglašena sklonost ka supresiji kod osoba koje imaju istoriju nekog emocionalnog poremećaja u skladu je sa teorijskim stanovištem po kojem je supresija misli način deaktivacije vulnerabilne kognitivne šeme nakon izlaska iz poremećaja (Wenzlaff & Bates, 1998).

Inkrementalna validnost ISBM i ISBM-6 podržana je u odnosu na NA. Supresija misli, merena pomoću obe verzije inventara, značajno doprinosi predviđanju aktuelnih simptoma disforičnosti i GAP, povrh NA, na osnovu čega zaključujemo da supresija misli nije samo aspekt NA, već dobrim delom nezavisni konstrukt značajan za objašnjenje različitih poremećaja.

Zaključak

Poslednji rezultati su možda najznačajniji pokazatelji praktične vrednosti ISBM. Može se reći da se radi o pouzdanom transdijagnostičkom pokazatelju vulnerabilnosti za poremećaje, značajnom korelatu simptoma poremećaja, indikatoru potencijalnog relapsa ili nove epizode, a da ga pri tome nije moguće svesti na postojeće mere vulnerabilnosti, simptoma ili afektiviteta. Posebna pogodnost je ta što je šestoajtemska verzija instrumenta jednako uspešna u svim navedenim domenima, te može biti koristan a neopterećujući dodatak bateriji testova, bilo za istraživačke bilo za kliničke svrhe.

Reference

- Abramowitz, J. S., Tolin, D. F., & Street, G. P. (2001). Paradoxical effects of thought suppression: A meta-analysis of controlled studies. *Clinical Psychology Review, 21*, 683–703.
- Altin, M., & Gençöz, T. (2009). Psychopathological correlates and psychometric properties of the White Bear Suppression Inventory in Turkish sample. *European Journal of Psychological Assessment, 25*, 23–29.

- American Psychiatric Association. (2003). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders: DSM-IV-TR* (4th ed.). Washington, DC: American Psychiatric Association.
- Behar, E., Vescio, T. K., & Borkovec, T. D. (2005). The effects of suppressing thoughts and images about worrisome stimuli. *Behavior Therapy, 36*, 289–298.
- Blumberg, S. J. (2000). The White Bear Suppression Inventory: Revisiting its factor structure. *Personality and Individual Differences, 29*, 943–950.
- Bond, F. W., Hayes, S. C., Baer, R. A., Carpenter, K. M., Guenole, N., Orcutt, H. K., . . . Zettle, R. D. (2011). Preliminary psychometric properties of the Acceptance and Action Questionnaire-II: A revised measure of psychological inflexibility and experiential avoidance. *Behavior Therapy, 42*, 676–688.
- Borkovec, T. D., Alcaine, O. M., & Behar, E. (2004). Avoidance theory of worry and generalized anxiety disorder. In R. G. Heimberg, C. L. Turk, & D. S. Mennin (Eds.), *Generalized anxiety disorder: Advances in research and practice* (pp. 77–108). New York, NY: Guilford Press.
- Brinker, J. K., & Dozois, D. J. A. (2009). Ruminative thought style and depressed mood. *Journal of Clinical Psychology, 65*, 1–19.
- Ehlers, A., & Clark, D. M. (2000). A cognitive model of posttraumatic stress disorder. *Behaviour Research and Therapy, 38*, 319–345.
- Ehlers, A., & Steil, R. (1995). Maintenance of intrusive memories in posttraumatic stress disorder: A cognitive approach. *Behavioural and Cognitive Psychotherapy, 23*, 217–249.
- Erber, R., & Wegner, D. M. (1996). Ruminations on the rebound. In R. S. Wyer Jr. (Ed.), *Ruminative thoughts. Advances in social cognition* (pp. 73–79). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Fernandez-Berrocal, P., Extremera, N., & Ramos, N. (2004). Validity and reliability of the Spanish version of the White Bear Suppression Inventory. *Psychological Reports, 94*, 782–784.
- Freud, S. (1915). Repression. In J. Strachey (Ed.), *The standard edition of the complete psychological works of Sigmund Freud* (Vol. 14, pp. 143–158). London: The Hogarth Press.
- Gray, J. A., & McNaughton, N. (2003). *The neuropsychology of anxiety: An enquiry into the functions of the septo-hippocampal system* (2nd ed.). Oxford, UK: Oxford University Press.
- Harvey, A. G., & Bryant, R. A. (1998). The relationship between acute stress disorder and posttraumatic stress disorder: A prospective evaluation of motor vehicle accident survivors. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 66*, 507–512.
- Holmes, D. (1990). The evidence for repression: An examination of sixty years of research. In J. Singer (Ed.), *Repression and dissociation: Implications for personality, theory, psychopathology and health* (pp. 85–102). Chicago:

University of Chicago Press.

- Horowitz, M. J. (1979). Psychological response to serious life events. In V. Hamilton & D. M. Warburton (Eds.), *Human stress and cognition: An information processing approach* (pp. 235–263). New York, NY: Wiley.
- Hu, L., & Bentler, P. M. (1998). Fit indices in covariance structure modeling: Sensitivity to underparameterized model misspecification. *Psychological Methods, 3*, 424–453.
- Höping, W., & de Jong-Meyer, R. (2003). Differentiating unwanted intrusive thoughts from thought suppression: What does the White Bear Suppression Inventory measure? *Personality and Individual Differences, 34*, 1049–1055.
- Johnson, S. L., Turner, R. J., & Iwata, N. (2003). BIS/BAS levels and psychiatric disorder: An epidemiological study. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment, 25*, 25–36.
- Kotov, R. I. (2006). *Extension of the hierarchical model of anxiety and depression to the personality domain* (Unpublished doctoral dissertation). The University of Iowa, Iowa.
- Larsen, R. J., & Augustine, A. A. (2008). Basic personality dispositions related to approach and avoidance: Extraversion/neuroticism, BAS/BIS, and positive/negative affectivity. In A. J. Elliot (Ed.), *Handbook of approach and avoidance motivation* (pp. 151–164). New York, NY: Psychology Press.
- Leen-Feldner, E. W., Zvolensky, M. J., Feldner, M. T., & Lejuez, C. W. (2004). Behavioral inhibition: Relation to negative emotion regulation and reactivity. *Personality and Individual Differences, 36*, 1235–1247.
- Lovibond, P. F., & Lovibond, S. H. (1995). The structure of negative emotional states: Comparison of the Depression Anxiety Stress Scales (DASS) with the Beck Depression and Anxiety Inventories. *Behaviour Research and Therapy, 33*, 335–343.
- Luciano, J. V., Belloch, A., Algarabel, S., Tomás, J. M., Morillo, C., & Lucero, M. (2006). Confirmatory factor analysis of the White Bear Suppression Inventory and the Thought Control Questionnaire: A comparison of alternative models. *European Journal of Psychological Assessment, 22*, 250–258.
- Magee, J. C., & Teachman, B. A. (2007). Why did the white bear return? Obsessive-compulsive symptoms and attributions for unsuccessful thought suppression. *Behaviour Research and Therapy, 45*, 2884–2898.
- Magee, J. C., Harden, K. P., & Teachman, B. A. (2012). Psychopathology and thought suppression: A quantitative review. *Clinical Psychology Review, 32*, 189–201.
- Martin, L. L., & Tesser, A. (1996). Some ruminative thoughts. In R. S. Wyer (Ed.), *Ruminative thoughts: Advances in social cognition* (Vol. 9, pp. 1–47). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- McLean, A., & Broomfield, N. M. (2007). How does thought impact upon beliefs about uncontrollability of worry? *Behaviour Research and Therapy, 45*,

2938–2949.

- McNally, R. J. (2003). *Remembering trauma*. Cambridge, MA: Belknap.
- Mihić, Lj., Novović, Z., Čolović, P. & Smederevac, S. (in press). Serbian adaptation of the Positive and Negative Affect Schedule (PANAS): Its facets and second-order structure. *Psihologija*.
- Muris, P., Merckelbach, H., & Horselenberg, R. (1996). Individual differences in thought suppression. The White Bear Suppression Inventory: Factor structure, reliability, validity and correlates. *Behaviour Research and Therapy*, 34, 201–513.
- Najmi, S., & Wegner, D. M. (2009). Hidden complications of thought suppression. *International Journal of Cognitive Therapy*, 2, 210–223.
- Palm, K. M., & Strong, D. R. (2007). Using item response theory to examine the White Bear Suppression Inventory. *Personality and Individual Differences*, 42, 87–98.
- Polivy, J., & Herman, P. (2002). Causes of eating disorders. *Annual Review of Psychology*, 53, 187–213.
- Rafnsson, F.D., & Smári, J. (2001). Chronic thought suppression and obsessionality: The relationships between the White Bear Suppression Inventory and two inventories of obsessive-compulsive symptoms. *Personality and Individual Differences*, 30, 159–165.
- Rassin, E. (2003). The White Bear Suppression Inventory (WBSI): Focuses on failing suppression attempts. *European Journal of Personality*, 17, 285–298.
- Rassin, E., Merckelbach, H., & Muris, P. (2000). Paradoxical and less paradoxical effects of thought suppression: A critical review. *Clinical Psychology Review*, 20, 973–995.
- Salkovskis, P. M. (1996). Cognitive-behavioural approaches to the understanding of obsessional problems. In R. M. Rapee (Ed.), *Current controversies in the anxiety disorders* (pp. 329–376). New York, NY: Guilford Press.
- Schmidt, R. E., Gay, P., Courvoisier, D., Jermann, F., Ceschi, G., David, M., . . . Van der Linden, M. (2009). Anatomy of the White Bear Suppression Inventory (WBSI): A review of previous findings and a new approach. *Journal of Personality Assessment*, 91, 323–330.
- Smederevac, S., Mitrović, D., Čolović, P., & Nikolašević, Ž. (2014). Validation of the measure of Revised Reinforcement Sensitivity Theory constructs. *Journal of Individual Differences*, 35, 12–21.
- Spinhoven, P., & Van der Does, A. J. W. (1999). Thought suppression, dissociation and psychopathology. *Personality and Individual Differences*, 27, 877–886.
- Veale, D. (2004). Psychopathology of obsessive compulsive disorder. *Psychiatry*, 6, 65–68.
- Vincken, M. J. B., Meesters, C., Engelhard, I. M., & Schouten, E. (2012). Psychometric qualities of the White Bear Suppression Inventory in a Dutch sample of

- children and adolescents. *Personality and Individual Differences*, 52, 301–305.
- Watson, D., Clark, L. A., & Tellegen, A. (1988). Development and validation of brief measures of positive and negative affect: The PANAS scales. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54, 1063–1070.
- Wegner, D. M. (1994). Ironic processes of mental control. *Psychological Review*, 101, 34–52.
- Wegner, D. M., & Zanakos, S. (1994). Chronic thought suppression. *Journal of Personality*, 62, 615–640.
- Wegner, D. M., Schneider, D. J., Carter, S. R., & White, T. L. (1987). Paradoxical effects of thought suppression. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53, 5–13.
- Wenzlaff, R. M., & Bates, D. E. (1998). Unmasking a cognitive vulnerability to depression: How lapses in mental control reveal depressive thinking. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75, 1559–1571.
- Wenzlaff, R. M., & Luxton, D. D. (2003). The role of thought suppression in depressive rumination. *Cognitive Therapy and Research*, 27, 293–308.
- Wenzlaff, R. M., Wegner, D. M., & Roper, D. W. (1988). Depression and mental control: The resurgence of unwanted negative thoughts. *Journal of Personality and Social Psychology*, 55, 882–892.
- Zimmerman, M. (2002). *The Psychiatric Diagnostic Screening Questionnaire*. Los Angeles, CA: Western Psychological Services.

Zdenka Novović

Ivana Ignjatović

Andrea Dujmović

Ivana Novakov

Department of
Psychology, Faculty of
Philosophy, University of
Novi Sad

WHITE BEAR SUPPRESSION INVENTORY: VALIDATION OF A SERBIAN TRANSLATION

This study examined psychometric properties of a Serbian translation of the White Bear – Suppression Inventory (WBSI) on the sample of 279 participants (*Age* = 20.12). Confirmative factor analysis did not support one-dimensional basis of all 15 items of the inventory. Best fit was achieved for a short, six-item scale tapping intrusions, suppression, and distraction. Psychometric characteristics of the whole and the short scale did not differ. Internal consistencies of both scales were satisfactory. Both versions moderately correlated with the symptoms of different anxiety and depressive disorders, as well as with the measures of general vulnerability for mental disorders (Negative Affectivity, Psychological Inflexibility, personality dimensions originating from the Reinforcement sensitivity theory), and ruminations. Individuals with and without a history of generalized anxiety disorder (GAD) or major depression (MD) could be validly differentiated by both versions of the WBSI. Both inventories were incrementally valid because they both added to explanation of the GAD and MD symptoms after controlling for the contribution of Negative Affectivity. In general, the study showed that both versions of the Serbian translation of the WBSI had good psychometric characteristics.

Keywords: White Bear – Suppression Inventory, reliability, validity, Confirmative factor analysis.